

KRONIKA NAUKOWA

Dwadzieścia pięć lat kwartalnika „Ekologia Polska”

W 1977 r. ukazał się 25 tom (rocznik) „Ekologii Polskiej”. Z okazji tego jubileuszu chcemy przypomnieć kilka faktów z historii pisma:

— 1953 r.: ukazuje się pierwszy tom „Ekologii Polskiej”.

— 1961 r.: zwiększenie objętości „Ekologii Polskiej” z 40 do 60 arkuszy wydawniczych rocznie.

— 1963 r.: publikowanie prac wyłącznie w językach obcych, głównie w języku angielskim (dotychczas — w języku polskim, z obcojęzycznymi streszczeniami); polepszenie w związku z tym percepcji polskich prac ekologicznych w świecie.

— 1970 r.: „Ekologia Polska” staje się pismem Instytutu Ekologii PAN (dotychczas — pismo Komitetu Ekologicznego PAN).

— 1974 r.: przekształcenie „Ekologii Polskiej” w kwartalnik (dotychczas — wydawnictwo nieperiodyczne), nowa szata graficzna i lepsza jakość druku.

— 1976 r.: Biuro Wydawnictw i Bibliotek PAN uznaje specjalną rangę i prawa kwartalnika „Ekologia Polska”.

Pierwszym redaktorem naczelnym „Ekologii Polskiej” był prof. dr Władysław Matuszkiewicz (1953), a następnie funkcję tę sprawowali: prof. dr Józef Mikulski (1954—1967) i prof. dr Henryk Sandner (1968—1973). Od 1974 r. redaktorem naczelnym jest prof. dr Kazimierz Petruszewicz. Szczególne zasługi dla „Ekologii Polskiej” mają: prof. dr Henryk Sandner, który będąc związany z redakcją w latach 1955—1973 przez wiele lat bezpośrednio kierował jej pracą, oraz mgr Janina Serafińska, sekretarz redakcji w latach 1962—1973.

W 25 dotychczas wydanych tomach „Ekologii Polskiej” opublikowano łącznie ok. 800 prac, głównie autorów polskich, ale także prace autorów z 17 następujących krajów: Anglia, Australia, Belgia, Bułgaria, Czechosłowacja, Dania, Francja, Holandia, India, Kanada, Norwegia, Rumunia, Szwajcaria, Szwecja, USA, Węgry i ZSRR.

Problematyka prac była bardzo zróżnicowana i obejmowała: ekologię teoretyczną i jej praktyczne zastosowania, ekologię środowisk lądowych i wodnych, badania środowiskowe, populacyjne, biocenotyczne i ekosystemowe. W latach siedemdziesiątych, w związku z Międzynarodowym Programem Biologicznym, duży był udział prac z zakresu produktywności biologicznej. Wtedy też, w ramach międzynarodowych i krajowych programów badawczych, opublikowano następujące zbiory prac:

— Tom XIX, 1971 r.: „Productivity investigation of two types of meadows in the Vistula Valley” (13 prac);

— Tom XX, 1972 r.: Proceedings of the IBP (PT Section) meeting on methods of productivity investigation of social insects and their role in the ecosystems (18 prac);

— Tom XXI, 1973 r.: „Experimentally increased fish stock in the pond type lake Warniak” (14 prac);

— Tom XXII, 1974 r.: „Analysis of a sheep pasture ecosystem in the Pieniny Mountains (the Carpathians)” (17 prac);

— Tom XXIV, 1976 r.: „The effect of fertilization on a pine forest ecosystem in an industrial region” (7 prac).

Instytut Ekologii PAN, w ramach wymiany czasopism, rozsyła „Ekologię Polską” do 430 bibliotek w 50 krajach świata.

W dalszej działalności, jak i w dotychczasowej, redakcja będzie się starała realizować trzy główne cele, jakie ma do spełnienia „Ekologia Polska”: 1) stymulowanie rozwoju ekologii w Polsce, 2) stworzenie międzynarodowego forum wymiany poglądów i prezentowania wyników badań obejmujących różne dziedziny ekologii, 3) propagowanie osiągnięć ekologii polskiej w świecie.

E. Pieczyński

Z działalności Warszawskiego Klubu Ekologicznego (seminaria 55-57)

Na jubileuszowym 55 seminarium Warszawskiego Klubu Ekologicznego (15 IV 1977 r.) pani Joanna Gliwicz (Instytut Kształtowania Środowiska) przedstawiła ekologiczną koncepcję fizjocenozy. Fizjocenoza została zdefiniowana jako mozaika różnych ekosystemów powiązanych ze sobą współoddziaływaniami. Referentka postawiła hipotezę, że pierwotnie mozaika krajobrazowa składała się z płatów o dużej powierzchni, które były kształtowane przez makrocynniki (np. lodowiec, pożary, erozja). Zasięg oddziaływania ekotonu nie miał istotnego znaczenia dla funkcjonowania całego ekosystemu. Były to stadia klimaksowe charakteryzujące się wysokim stopniem zróżnicowania i dużą stabilnością. W takim układzie decydujący wpływ na procesy energetyczne miała wewnętrzna struktura każdego ekosystemu i prawa w nich rządzące. Współczesny krajobraz Europy to drobna mozaika różnorodnych ekosystemów, która powstała w wyniku działalności człowieka. Na funkcjonowanie ekosystemu w obrębie takiej fizjocenozy duży wpływ ma jego sąsiedztwo. Równocześnie, na skutek zmniejszenia powierzchni poszczególnych płatów ekosystemów oraz działalności człowieka, spadła stabilność ekosystemów. Trudno jest także przewidywać funkcjonowanie fizjocenozy na podstawie praw zbadanych dla ekosystemów. Wydaje się, że przywrócenie stabilności ekosystemów może iść tylko poprzez stabilizację nadrzędnego układu — fizjocenozy. Na przykład w układzie: mały las-pole, duża część energii dostaje się z lasu do sąsiedniego ekosystemu. Ta porcja energii nie jest na polu w pełni przyswajana, ponieważ brak właściwych odbiorców, i tym samym bezpowrotnie tracona. Pojawia się problem, jak zachować tę energię? Autorka postulowała takie kształtowanie fizjocenozy, które prowadziłyby do wzrostu różnorodności gatunkowej poprzez różnorodność ekosystemów wchodzących w skład fizjocenozy oraz do powstania układu odpowiednich odbiorców materii w obrębie fizjocenozy poprzez właściwe sąsiedztwo ekosystemów w ramach tej fizjocenozy. Następnie Pani Joanna Gliwicz wymieniła właściwości, jakie powinna posiadać fizjocenoza. I tak, winna być stała pula zasobów pochodzących z ekosystemów. Zasoby te powinny być właściwie restrybuowane przez specyficzny układ dawca-biorca. „Dobra” fizjocenoza powinna być układem „przymkniętym”, w którym elementy uzupełniają się i współdziałają w celu maksymalnego wykorzystania materii i energii. W obrębie tego układu powinny się zamykać cykle biogeochemiczne. Łączność informacyjna powinna regulować ekosystemy wchodzące w skład fizjo-